

melodických typov na Slovensku. Zvukové nahrávky na CD predstavujú kvalitný výber charakteristických ukážok trávnic z archívu Ústavu hudobnej vedy SAV a z nahrávok autorky. Škoda, že medzi textovo-antologickou časťou a zvukovými ukázkami chýba prepojenie. Najmä v časti o vokálnej interpretácii a viachlasnom prednese by čitateľ naisto privítal odkazy na konkrétne zvukové ukážky. Táto drobnosť však v nijakom prípade neuberá na hodnotu monografie, ani priloženého CD, ktoré vynikajúco dopĺňa zvukovú predstavu o skúmanom žánri.

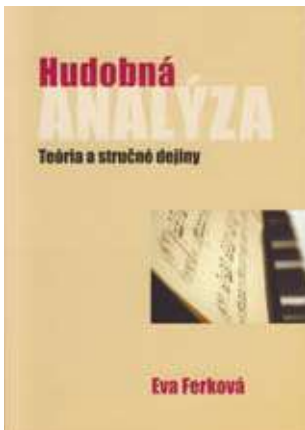
Hoci má slovenská etnomuzikológia na svojom konte viacero kvalitných hudobno-žánrových štúdií, tieto predstavujú poväčšine materiálové analýzy, neprekračujúce štruktúrálnu-funkčnú charakteristiku jednotlivých zložiek (funkčnej, hudobnej a poetickej), poprípade rekonštrukciu historického vývinu daného žánru. H. Urbancová ide v *Trávniciach* ďaleko za hranice bežnej žánrovo zameranej štúdie. Jej práca ponúka okrem dôkladnej hudobno-štylovej a typologickej analýzy

piesňového žánru aj jeho kultúrno-historickú interpretáciu. Autorka hľadá vzťahy, funkcie, prepojenia a súvislosti medzi existenciou a reflexiou žánru v jednotlivých jeho vývinových momentoch, v kontexte sociálno-rodového postavenia jeho nositeľiek, ako aj v kontexte kultúrno-historických, politicko-národných a etnicko-identifikačných aspektov. *Trávnice* Hany Urbancovej dokazujú, že komplexné poňatie a interpretácia tradičného hudobného žánru nesú v sebe hodnotný potenciál k pochopeniu kultúrneho kontextu, v ktorom kultúrne (teda i hudobné) fenomény vznikali. V tomto zmysle predstavuje monografia dôležitý prínos tak k poznaniu tradičnej vokálnej kultúry, ako aj k širšiemu chápaniu kultúrnej histórie Slovenska. Zároveň však dokazuje skutočnosť, že tradičná hudba a spev, patriace k základným prejavom kultúry daného spoločenstva, nie sú len odrazom tejto kultúry, ale sa aj priamo podieľajú na jej formovaní.

Jadranka Važanová

Eva Ferková: Hudobná analýza. Teória a stručné dejiny.

Bratislava : AEPRESS, 2007, 199 s. ISBN 978-80-88880-78-3.

Kniha Evy Ferkovej je prvou slovenskou publikáciou, zameranou na uchopenie podstaty teórie hudobnej analýzy a na prehľad o jej dejinách.

V úvode publikácie autorka vymedzuje hranice terénu, ktorý je predmetom jej záujmu, ako oblasť európskej umelej

hudby 16.–20. storočia a poukazuje na dôležitosť noriem pri formovaní tejto hudby – t. j. racionálne pomenovateľných pravidiel, predpisov, vkusu či zvyklostí zaužívaných v rámci určitej doby alebo určitého štýlu. Analýzu

definuje potom ako základný prostriedok na odhalenie a opísanie vlastností a zákonitostí týchto noriem. Základnou normou takto ponímanej analýzy je analýza notového textu. Jadro výkladu člení autorka do troch ťažiskových kapitol: *Teória hudobnej analýzy*, *Stručné dejiny hudobnej analýzy* a *Príklady analýz (ukážky a citáty z literatúry)*.

V kapitole *Teória hudobnej analýzy*, ktorá je pomerne mladou disciplínou súčasnej európskej a americkej muzikológie, sa autorka najskôr sústreďuje na vymedzenie pojmov analýza a hudobná analýza. Potom načrtáva rozmanité pohľady na funkciu, ciele a zmysel hudobnej analýzy z hľadiska filozofie, teórie, histórie, estetiky a kritiky, hudobnej psychológie, hudobnej sociológie či hudobného manažmentu, z čoho nevyhnutne vyplýva aj nutnosť existencie viacerých typov hudobnej analýzy. Nasleduje prehľad návrhov typológií viacerých významných autorov (H. Flechsig,

D. de la Motte, N. Cook, H. H. Eggebrecht) a prehľad typov analýzy: štruktúrna analýza hudobných prvkov, štruktúrna analýza hudobných celkov, analýza množín skladieb, analýza obsahu, významu hudby a analýza hudby v presahoch mimo nej, s prehľadom kľúčových domácich i zahraničných predstaviteľov týchto zameraní. Po stručnom náčrte metód, postupov, objasnení základných termínov a pojmov používaných v hudobnej analýze venuje autorka pozornosť problematike značenia a kódovania. Tu najskôr precízne mapuje oblasť tonálno-funkčnej harmónie, pričom úvodný systematický pohľad na túto problematiku dopĺňa prehľadom systémov funkčného značenia Otakara Šína, Karla Risingera a Dietera de la Motte. Po načrtnutí prehľadu spôsobov značenia vo formovej a melodickéj analýze a objasnení princípu schenkerovského značenia sa sústreďuje na možnosti kódovania a metódy hudobnej analýzy v spojení s počítačovým spracovaním.

Najrozsiahlejšia kapitola *Stručné dejiny hudobnej analýzy*, ktorá prináša prehľad vývoja názorov na reflexiu hudby od antiky až podnes, je podľa predobrazu H. Becka usporiadaná chronologicky. Stručná charakteristika príslušného obdobia je vždy nasledovaná náročnou funkciou pestovania hudby v danom spoločensko-kultúrnom okruhu, prípadne súhrnným prehľadom nových tendencií v oblasti hudobnej analýzy, pričom je završená prehľadom o koncepciách a hlavných ideách ústredných predstaviteľov. Eva Ferková tu podáva koncízny a prehľadný obraz o základných vývinových tendenciách v oblasti hudby a jej reflexie od étosovej teórie až po súčasné lingvistické, semiotické, kybernetické a počítačové analytické prístupy a metódy. Výstižne charakterizuje koncepcie významných osobností v dejinách hudobnej analýzy od Platóna a Aristotela cez Burmeistera, Matthesona, A. B. Marxa, Riemanna, Adlera, Kurtha, Mersmanna, Faltina, Forteho metódy analýzy seriálnej hudby a mnohé ďalšie.

V záverečnej kapitole *Príklady analýz (ukážky a citáty z literatúry)* autorka predostiera 15 ukážok analytických prístupov významných zahraničných a domácich analytikov, prinášajúcich široké spektrum pohľadov

od Matthesona až po Ferkovej vlastný výklad 1. časti Beethovenovej *Sonáty mesačného svitu*, inšpirovaný Faltinovou semiotikou. Jednotlivé úryvky autentických hudobnoanalytických textov, doplnené o notové ukážky, príp. tabuľky, sú uvedené vždy krátkym komentárom, v ktorom autorka poukazuje na základné znaky prístupu príslušného analytika a na jeho zámery.

Práca Evy Ferkovej predstavuje profesionálne erudovaný a podnetný príspevok k problematike hudobnej analýzy, ktorý v našej odbornej literatúre doteraz absentoval. Pri koncipovaní textu, ktorý je napísaný zrozumiteľne, prehľadne a štylisticky kultivovane, autorka iste uplatnila aj skúsenosti, nadobudnuté počas svojho pedagogického pôsobenia na Hudobnej a tanečnej fakulte VŠMU, kde dejiny a teória hudobnej analýzy patria k jej ťažiskovým špecializáciám.

Keďže kniha je koncipovaná ako akýsi vstup do problematiky podstaty a vývinu disciplíny, autorka sa zámerne snaží o objektívny odstup a zrieka sa zovšeobecňujúcich komentárov, vyjadrenia svojich preferencií pre tú či onú metódu, osobnej interpretácie či zaujímajúcich vlastných stanovísk k jednotlivým analytickým metódam a koncepciám. Tento prístup je zjavne výrazom jej principiálneho presvedčenia, že totiž „*neexistuje jeden záväzný a všeobšiahly typ analýzy, neexistuje univerzálna metóda. Každá metóda iným spôsobom abstrahuje od viacerých parametrov, vlastností a vzťahov, typických pre danú ukážku, každý typ hudobnej analýzy smeruje k inému čiastkovému cieľu.*“ (s. 177). Snaha o objektívnosť je iste cenná; podľa môjho názoru by však nemala byť najvyšším ideálom, najvyššou mierou hodnoty analytického pohľadu. Absolútnu exaktnosť môžu – prísne vzaté – zaručiť len počítačové metódy analýzy; tie však dokážu postihnúť len zvukovo-akustické, a nie hudobno-psychologické a estetické aspekty hudobného diela, ktoré sú rozhodujúce pre pochopenie jeho zmyslu, resp. významu, a ktoré je možné konštituovať až v ľudskom vedomí. „Dvojdomosť“ hudby ako fenoménu úzko zviazaného rovnako s matematikou, ako aj so svetom ľudskej duše a s ľudskými emóciami, bola známa už starovekým mysliteľom.

Už pytagorejci a Platón chápali hudbu nielen ako exaktno-vedeckú, ale súčasne aj ako humanitnú disciplínu, ktorej prisudzovali zásadný vplyv na formovanie ľudskej psyché a morálky, dokonca moc znovu nastoliť harmóniu ľudskej duše (princíp katarzie).

Kniha Evy Ferkovej ponúka vyčerpávajúci prehľad o rozmanitých „kľúčoch“, ktoré umožňujú „rozklad“ hudobného diela. Spoznávanie a identifikovanie noriem, na ktorých je založená paradigma určitého hudobného štýlu, je určite jednou z významných funkcií hudobnej analýzy; rovnako dôležitá, ak nie dokonca dôležitejšia sa mi však hudobná analýza javí ako nástroj, resp. prostredník v procese snáh o opätovnú syntézu poznatkov nadobudnutých v súčinnosti viacerých analytických metód a o následnú interpretáciu zmyslu a významu hudobného diela v jeho osobitosti a nenapodobiteľnosti; v identifikácii

toho, čím sa hudobné dielo ako jedinečný útvar vyhaňuje, resp. „vymaňuje“ normám daného obdobia alebo štýlu, čo je základným predpokladom, aby dielo bolo schopné na nás pôsobiť ako neopakovateľný útvar a estetický fenomén. Táto dimenzia a funkcia hudobnej analýzy však nie je predmetom záujmu autorky.

Súhrnne je možné konštatovať, že vydanie titulu Evy Ferkovej uľahčí študentom a pedagógom slovenských vysokých hudobných škôl základnú orientáciu v problematike hudobnej analýzy. Pomáhajú tomu aj indexy autorov a odborných výrazov, resp. tematických okruhov vyskytujúcich sa v texte, ako aj obsiahla bibliografia, ktorá naviguje záujemcov o túktorú analytickú metódu k ďalším zdrojom informácií, obsiahnutých predovšetkým v zahraničných tituloch.

Markéta Štefková

Eva Veselovská: Catalogus fragmentorum cum notis musicis medii aevi e civitatibus Modra et Sanctus Georgius.

Bratislava : Institut für Musikwissenschaft der Slovakischen Akademie der Wissenschaften, 2008, 131 s. ISBN 978-80-89135-22-6.

Publikácia, ktorá už na prvý pohľad vzbudzuje záujem nielen svojim titulom, ale aj samotným zovňajškom, je prvou z plánovanej série, ktorej cieľom je zmapovať a zosumarizovať základný výskum fragmentov hudobnoliturgických stredovekých rukopisov z územia Slovenska.

Práca je koncipovaná nielen ako bezduchý katalóg s množstvom položiek, ale aj ako rozsiahly úvod do problematiky, v ktorom sa čitateľ dozvie najnovšie výsledky vedeckých výskumov z viacerých historických disciplín. Je tu synté-

za výsledkov doterajších výskumov z rôznych oblastí historických vied, čo je nesmierne cenné, pričom si od píšuceho vyžaduje veľkú erudíciu a zároveň odvahu tvoriť hypotézy. Veľmi zaujímavá je podkapitola, v ktorej autorka píše o skriptoroch a skriptóriách z územia Slovenska. Už známe poznatky spája s najnovšími výsledkami výskumov mladých slovenských kodikológov a historikov. Rovnako hodnotná je pasáž venujúca sa najvýznamnejším uhorským rukopisom. Uvedené sú v chronologickom poradí podľa času ich vzniku so základnými charakteristikami. Z textu je zrejmé, že autorka sa veľmi dobre orientuje v klasických, ale aj najnovších prácach maďarských muzikológov, ktorí sa touto problematikou už niekoľko desaťročí intenzívne zaoberajú. Viac pozornosti venuje kódexom z územia Slovenska, zvlášť bratislavským rukopisom – misálom a antifonárom. Pri *Misáli R. 387* je poznámka o jeho pôvode, podľa ktorej by mohol pochádzať z Nemecka